

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ-СИРОТАМИ ТА ДІТЬМИ, ПОЗБАВЛЕНИМИ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Балдинюк Олена Дмитрівна

к. пед. н., доц. кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Інтеграційні процеси вищої освіти України у європейський освітній простір передбачають підготовку фахівців нової генерації; формування компетентного, висококваліфікованого спеціаліста, який буде відповідати міжнародним вимогам та стандартам якості. Важливу роль у цьому процесі відіграє вищий навчальний заклад, першочергове завданням якого полягає у створенні умов для ефективного формування та розвитку конкурентоспроможного фахівця.

В останні роки з'явилося багато робіт, у яких безпосередньо чи у зв'язку із вивченням інших проблем досліджуються питання професійної підготовки соціальних працівників. Різні аспекти готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності розглядали такі вчені, як Т. Голубенко, І. Зимня, О. Карпенко, А. Капська, О. Плахотнік, Н. Сейко, Л. Тюття. Також питання підготовки і професійного становлення працівників соціальної сфери відображено у працях С. Архипової, Р. Вайноли, С. Литвиненко, В. Сластьоніна, С. Тетерського, С. Чистякової, Н. Шмельової та ін. Проте у працях цих авторів недостатньо висвітленні питання готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності з дітьми-сиротами.

Кризовий стан держави, сучасна невизначеність і нестабільність життєвих умов в Україні ускладнюють процес становлення і розвитку дітей. Особливо боляче це відображається на долі найбільш незахищеної категорії дітей – дітях-сиротах і дітях, які лишилися без опіки батьків. У даній ситуації допомога таким дітям, соціально-педагогічний захист та багатоаспектна реабілітація

набувають важливого значення і вимагають їхнього вдосконалення. Існує ряд «прогалин» по даному питанню в українському законодавстві. У зв'язку з цим на державному рівні прийнято ряд важливих документів, спрямованих на повноцінне розвитку дітей, які залишилися без піклування батьків і розробку методів для створення оптимальних умов для їх існування.

Нормативно-правовою базою для надання соціальних послуг дітям-сиротам є закони України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей», «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

Відповідно статті 52 Конституції України «утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу» [2., с. 15.].

Важливим завданням вищого навчального закладу є підготовка фахівця соціальної сфери для роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

У «Новому тлумачному словнику української мови» [4] одне із значень слова «готовий» – той, який уже склався, набув досвіду, досяг високої майстерності, а «підготовляти» («підготувати», «підготовити») – давати необхідний запас знань, передавати навички, досвід і таке інше у процесі навчання, практичної діяльності; «підготовленість» означає наявність підготовки до будь-якої справи, роботи. У словнику С. Ожегова поняття «готовність» визначається як 1) погодженість зробити що-небудь і 2) стан, при якому все зроблено, все готове для чого-небудь [5., с. 145]. Поняття «підготовка» трактується як запас знань, одержаний ким-небудь. Термін «підготувати» має такі значення: 1) зробити що-небудь попередньо для обладнання, організації чого-небудь; 2) навчити, дати необхідні знання для чого-небудь; 3) попереднім повідомленням викликати схильність до сприймання чого-небудь [5., с. 532].

На думку А. Капської готовність до педагогічної діяльності передбачає наявність таких стосунків, формування таких якостей особистості, які забезпечують майбутньому педагогу можливість усвідомлено і компетентно здійснювати професійну діяльність [1., с. 7]. Готовність до педагогічної діяльності передбачає наявність таких чотирьох компонентів: особистісний, мотиваційний, змістовно-процесуальний і конативний (поведінковий) [6., с. 12].

Як зазначає Людмила Міщик, підготовка майбутніх працівників соціальної сфери буде здійснюватися успішно за умови, якщо: розглядати превентивну діяльність соціального як комплекс психолого-педагогічних, соціальних, медичних і правових умов; у процесі підготовки реалізуються міждисциплінарні зв'язки, спрямовані на інтеграцію загальнопрофесійних і спеціально-професійних знань, навичок корекційно-профілактичної роботи з дітьми-сиротами [3].

Важливим показником професійної готовності соціального працівника до професійної діяльності є оволодіння комунікативними вміннями і навичками, формування комунікативних якостей особистості, що передбачає наявність у працівника соціальної сфери вміння вислухати, пояснити, зрозуміти, відповісти у доступній формі, створити атмосферу довіри під час бесіди з вихованцем, допомогти йому розв'язати конфліктну ситуацію, зняти психологічне напруження.

Список використаних джерел:

1. Капська А. Й. Деякі особливості формування готовності студентів до професійної творчості // Моделювання виховної діяльності в системі професійної підготовки студентів: Теорія, практика, програми / За заг. ред. А. Й. Капської. – К.: ІЗМН, 1998. – 192 с.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. (Витяг) // Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. – К., 2003. – С. 15.
3. Міщик Л. І. Деякі аспекти професійної підготовки соціального педагога до профілактики соціального сирітства [Електронний ресурс] / Л. І. Міщик // Вісник Житомирського державного університету імені Івана

Франка. – 2014. – Вип. 6. – С. 74-78. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_6_15

4. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. : 200000 сл. / Василь Яременко (уклад.), Оксана Сліпушко (уклад.) – Вид. 2-е, випр. – К. : Аконіт, 2007. – (Серія «Нові словники»). Т. 1 : А-К. – К. : Аконіт, 2007 – 926 с.

5. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений / Сергей Иванович Ожегов, Наталия Юльевна Шведова ; РАН ; Институт русского языка им. В. В. Виноградова. – 4. изд., доп. – М. : Азбуковник, 1999. – 944 с.

6. Особливості позаурочної виховної діяльності в школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, які залишилися без опіки батьків: Методичні рекомендації / Укл. Б. С.Кобзар, В. П.Вугрич, А. М.Балуба, Л. С.Дробот. – К., 1995. – 92 с.